

Pénz a lelke mindennek?

A srác világos színű, vékony dzsekiben, kopott farmerben, edzőcipőben áll. Így érkezett a februári hidegben. Egy széklet húz maga alá, a lábát keresztbe téve ül. Ahogy beszél, az az érzésem, már láttam, hallottam őt.

— Mitől függ a jó közérzetem? — kérdez vissza Márton Ferenc, aki most IV. éves magyar-történelem szakos hallgató. — Elsősorban az anyagiaktól, mert a pénz mégiscsak befolyásolja lehetőségeinket. Aztán persze attól is, hogy a szakmában van-e, akire hallgathatok, van-e, akihez szólhatok. Attól szintén függ pillanatnyi jóérzésem, hogy milyenek a kilátásaim...

— Tényleg, mennyiből jössz ki havonta?

— Amikor még szociális és tanulmányi ösztöndíjat egyaránt kaptam, akkor a kollégiumi díj levonása után is maradt pénzem. Ezt az otthoniak kétezerrel egészítették ki. Így jó háromezer forintom volt egy hónapra, vagyis napi százat költhettem. Ez jól hangzik. Csak hogy ebből kellett kajálnom ruházkodnom, (pedig egy téli cipő minimum egy ezres). Aztán ha az embernek guztusa támadt egy lemezre, egy könyvre, vagy színkép esetleg mozijegyre, akkor gyorsan elolvadt a száz. Ösztöndíj környékén még utazásra is futotta, de a hónap végén igencsak megnőtt az ötförintos becsülete... Most, hogy évet halasztottam, ösztöndíjat nem kapok, albertben lakom. Otthonról jön egy kis pénz, de tulajdonképpen alkalmi munkából kell fönntartanom magam.

— En semmiféle ösztöndíjra nem vagyok jogosult — válaszol Somogyi Ildikó, aki az egyetemet félbehagyta, s most II. éves matematika-fizika szakos a főiskolán. — Ha kell, kétezer forintból is kijövök, persze négyezer is elfog, ha van... Ehhez számítd hozzá, hogy az albertlet 1300 forintba kerül...

Az 1982 óta érvényben levő ösztöndíjrendelet hozta változás, hogy az egyetemen 45 százalékkal nőtt a hallgatói támogatásra fordítható összeg. Emelkedett az ösztöndíjban részesülő diákok száma is: például az 1982-83-as tanévben a nappali tagozatos hallgatók 62 százaléka szociális juttatást, 42 százaléka tanulmányi ösztöndíjat kapott; ebben a szemeszterben a JATE 2450 diákja közül 1422-en részesülnek szociális ösztöndíjban. A kollégiumi ellátásra jellemző, hogy gyakorlatilag ki tudják elégíteni az igényeket: az első év után jelentkezők mindegyike részesülhet ebben a „természetbeni juttatásban”. A számok mutattak pozitív mérleg ellenére a hallgatók szociális helyzetét folyamatosan rontja a tértéti díjakban bekövetkezett változás, az áremelkedés.

— Mi az, amin spórolni lehet?

— Elsősorban a kaján — állítja Ildikó. — Úgy, hogy az a carte menü-jeggyel a teletvóba járok enni. Aztán ruhát sem igen veszek. A csóró egyetemisták megtanulnak varrni és kötni, s maguk gvártanak maguknak öltözéket.

— Végül kulturális igényeinkből is leadhatunk. Elvégre egymás könyveit is el lehet olvasni. (Persze más kérdés, hogy így belterjesse válhat ízlésünk.) A könyvtárból is kölcsönözhetünk, sőt az olvasótermekben élhet különösen kellemesen el lehet tölteni az időt — teszi az elhangzottakhoz a maga véleményét Ferenc.

Egy 1983-ban készült felmérés szerint a JATE-sek 13

százaléka (a bölcsészek 26 százaléka!) nem eszik fött ételt délben. Menzára a diákoknak alig több mint fele jár. Pénzkereseti lehetőségként az egyetemisták 58 százaléka vállal rendszeres vagy alkalmi munkát.

— Léteznek állandó bevételi források, melyek egy kicsit a szakmához is kötődnek: a fordítás, a korrepetálás, az óraadás. De ezen a területen nagy a konkurencia a gmk létezése óta. Aztán a fiúknak ott a „fogdmeg”-munka: a kőművessegség, a vagontakarítás, a hólapátolás. Igaz, ha az ember hosszú ideig így keres pénzt, akkor érzi: leépül, ehhez a kemény, de primitív tevékenységhez „bunkósodik” — elemzi a fiúk pénzkereseti lehetőségeit Ferenc.

— A jó munkalehetőség „szájhagyomány útján terjed”, nem törődik az egészsel. Egyébként a munkaadó arra számít, hogy az anyagilag megszorult diák minden kemény vagy mocskos melóra kapható. Azt is tudják, nem kell sokat magyarázni, a srác hamar érti a dolgát. Ha meg kicsit műveltebb a göré, akkor egy jó dumapartira is fölhasználja a munkavégzést.

— Mennyit lehet alkalmi munkával keresni? — Volt olyan, hogy egy hónapban nyolcezer forintot kasszíroztam be. De arra is volt eset, hogy két hónapig egy fillér nélkül éltem. Ilyenkor a kölcsönpénznek és -kajának nagy az értéke.

— Sajnos az utóbbi időben nemigen tudunk jó munkaalkalmat felhajtani — jellemzi a kínálatot Somogyi Ildikó. — Most két, gyári fizikai munkát tudok ajánlani az érdeklődőknek, de nem lelkesednek, mert keveset fizetnek még az éjszakai melóért is. Összel, a paprikaszedéskor, vagy tavasszal a kertészetekben elég jól lehet keresni. Az egyetemisták és a főiskolások korrepetálási ajánlataikat hagyják itt, de kuncsaft híján — nem bizatom őket azzal, hogy már a jövő héten biztos pénzforráshoz jutnak a mi segítségünkkel. Ide leginkább a „tétlenség” jönnek munkát keresni, de gyakran megfordul az irodában egy orvos srác és egy bölcsész lány, akik minden munkát elvállalnak. Mégis: a legtöbben azért jönnek, mert albertletet ajánlanak vagy keresnek rajtuk keresztül.

— Milyen melóról tudtok? — kérdezi az ajtón belépve Giba Zoltán első éves joghallgató. — A JAKO-ból ki kellett költöznünk, de a volt Délép-szálló épületébe nem volt kedvem menni. Most egy lakást bérlünk hárman. Nagyon kellene a pénz.

Az ajánlatok nem nyerik meg az ő tetszését sem. Ezért úgy dönt, hogy tavasszal a városszéli kertés házakat járja végig, hátha adódik valami alkalmi munka. Aztán az is eszébe jut, hogy a környék lépcsőházai ba egy cetlit függeszt ki, amin munkakedvét és erejét ajánlja fel.

— Milyen szélsőséges munkalehetőségekről hallottál? — kérdezem Ferencről.

— Megdöbbentőnek tartom a szobatársam helyzetét: ő, a leendő értelmiségi, három órán át kapargatja, mosogatja a menzán az edényekről az ételmaradékot azért, hogy ehessen egy tányér kaját. Rádásul ezért a helyért tülekednek! Az se semmi, mikor a leendő tanár úr 40 forintos órabérért gumikorom-lapátolással keresi meg a testi és szellemi táplálékra való! TTK-s ismerősömmel fordult elő, hogy egy kétszáz literes hordó belsejéről a rozsdát sav-

Mire elég az ösztöndíj?

Anyagi világban élünk — mondják, s tapasztaljuk. Amásképpen érint ez, mondjuk egy többgyermekes családot, másképpen egy házaspárt, s másképpen egy egyedülálló fiatal.

Előző lapszámaink egyikében az egyetemista házaspár hallgatókat faggattuk szociális helyzetükről, anyagi gondjaikról. Legfrissebb összeállításunkban hallgatókat

val kellett lemaratnia. A legjobb és legtöbbet fizető diákmunka, amiről hallottam: a Szeol-pálya locsolása nyáron, napi 300 forintért.

— Hogyan lehet szót érteni a munkaadókkal?

— Az ember egy idő után megszokja a megaláztatást. Nem törődik az egészsel. Egyébként a munkaadó arra számít, hogy az anyagilag megszorult diák minden kemény vagy mocskos melóra kapható. Azt is tudják, nem kell sokat magyarázni, a srác hamar érti a dolgát. Ha meg kicsit műveltebb a göré, akkor egy jó dumapartira is fölhasználja a munkavégzést.

— Mennyit lehet alkalmi munkával keresni?

— Volt olyan, hogy egy hónapban nyolcezer forintot kasszíroztam be. De arra is volt eset, hogy két hónapig egy fillér nélkül éltem. Ilyenkor a kölcsönpénznek és -kajának nagy az értéke.

— Ki az, aki alkalmi munkát végezni kénytelen?

— Szerintem egyetemisták 30 százaléka nálam jóval gazdagabb, vagyis náluk a pénz nem számít, így nincsenek is tisztában értékével. A következő, hasonló létszámú csoportnak nincs különösebb problémája, ha nincs zsozós, kér a szüleitől. Aztán jönnek a hozzám hasonlóak, a szükkölködők, akik időnként alkalmi munkával egészítik ki jövedelmüket. A sort a „nyomorgók” zárják: az egyetemisták 10 százaléka az jellemző, hogy öfenentartó, vagyis rendszeresen dolgozik, s a tanulásra túl sok ideje nem jut. Egyébként az a benyomásom, hogy divat szegénynek látszani! A mértékadó, viselkedésbeli elit jórészt pénztelen. Hozzájuk (legalább így) akarnak hasonlítani azok, akik letagadják, hogy van pénzüik. Persze nem mindenki így viszonyul a pénzhez. Például a „fehér köpenyesek” lenéznek, akinek nincs, a jogászok dzsentrimódjára úgy tesznek, mint ha lenne, a bölcsészek „női mentalitással” nem beszélnek a gondról, hátha így megszűnik...

Az állami támogatás formái: tanulmányi ösztöndíj (mely lehet általános, ki-

kérdeztünk, miből élnek és hogyan? Ki mit vár és várhat el otthonról? Elfogadják-e mindenki „szereletpénzét” vagy inkább munkát vállal s így szerzi meg a hiányzó forintokat?

A fölvetésre többféle megközelítésben igyekeztünk választ adni, ezért szívesen fogadjuk az eltérő, esetleg azonosítást hangsúlyozó olvasói hozzászólásokat is.

emelt és népköztársasági ösztöndíj); szociális támogatás, melynek része a kedvezményes természetbeni szolgáltatás (kollégium, menza) és a pénzbeli szociális támogatás, meg a rendkívüli segély; a szakmai gyakorlat idején járó külön jutást) ösztöndíj-kiegészítés, útiköltség-térítés).

— Mivel egészülhetne ki az állami támogatás rendszerre, hogy a szülők anyagi helyzete ne legyen gátja a tanulmányok folytatásának?

— Az államnak nincs több pénze, ezért irreális elvárás, hogy emeljék az ösztöndíjakat, vagy hogy a hallgatói juttatások kövessék az inflálódás mértékét. Szerintem lehetővé kéne tenni, hogy a diák tanulmányai fedezésére kölcsönt vehessen föl. Ezt a hitelt végzés után fizethetné vissza — javasolja Ferenc.

— Persze ez az ötlet csak akkor lenne életképes, ha az értelmiségi munkát jól megfizetnék.

— Milyen lesz a helyzet a végzés után?

— Erre még gondolni sem szeretek! Ha eszembe jut, hogy a közel négyezer forintos kezdőfizetésből kéne „értelmiségi módon” élni, családot alapítani, lakáshoz jutni, akkor... hát akkor az ember egy kicsit másképp vélekedik a tanulás értelméről, meggondolja, mennyire strapálja magát a szemináriumra készüléssel! Hogy akkor miért vagyok itt? Nézd, már sok mindent kipróbáltam (tolmács—fordító szakosként kezdtem, aztán elmentem vasutasnak, visszajöttem magyar—történelem szakosnak, közben sokféle munkát végeztem), s úgy látom: ez van, nincs jobb... Csak épp kilátástalannak érzem a helyzetem... Pedig az egyetem után még rosszabb lesz!

ÚJSZÁSI ILONA

„Hámán” 67-es szoba

A szobának elvileg négy lakója van: Pete László 3. éves magyar-történelem szakos, Kún József 3. éves biológia—technika szakos, K. V. ugyancsak 3-os biológia—technikás gyakorlatilag a barátnőjénél lakik, félévente egyszer ha benéz. Czeze Zsolt 3. év, szlovák—oros, ugyan-csak bejegyzett 67-es, ám a múlt félévben részképzésen volt a Szovjetunióban és még csak a „cucát” hozta be. Az ő helyére tették be gyakorlatilag Takács Tibor 1. éves technika—matematika szakost, akit mindenki csak Kölyöknek hív. A fennmaradó ágyat (elville K. V. helye) B. A. első matematika—technika szakos használja, aki elméletileg nincs itt. „Egy üres ágy mindig van és azon

alszik valaki”. — zárja le a lakónévsor vázlatos ismertetését Pete Laci, a történész. (A továbbiakban nem írom ki a neveket, mivel az elhangzottakat közösen fejtgették.)

— A szobában öskommunizmus uralkodik. Közös a kassza. Valakinek mindig van annyi pénze, hogy együtt belőle. Ez másképpen nem is lehetne, mert akkor az egyes emberek hol koplalnának, hol dözsölnének. Most egyébként totálkáros időket élünk a decemberi ösztöndíj már elrepült, a február végi pedig még csak messze közeleg. Ilyenkor a hazautazókra vagyunk utalva, akik mindig hoznak kaját és némi pénzt.

— Mennyit pénzt kaptok otthonról?

B. A.: — Havonta 200 Ft-ot.

P. L.: — En körülbelül félévente 1000-et.

K. J.: — En pedig havi 3—400 Ft-ot.

— Na és mennyi az ösztöndíjatok?

— Ösztöndíjunk elville 2650, 2540, ill. 1700 Ft, gyakorlatilag mindenkinek egy 500-as kevesebb, a kollégiumi díjat ugyanis automatikusan levonják.

— Ez a kollégium elég lerobbant állapotban van. Nem rossz itt lakni?

— Ez egy nagyon jó hely, jó a társaság, összetartóak vagyunk és igen közel vannak a tanszék, tantermek. Meglehetősen lukacsos az órarendünk és nagyon kényelmes, hogy az egy-két órás szünetekben vissza tudunk vonulni a szobánkba. Ezért nagy a felzúdulás, hogy áttelepítenek bennünket a Délép-szállóba. Ha végig kérdeznék az itt lakó 160 főiskolást, se akadna, aki szívesen megy. Nagyon messze van, és ott a kollégiumi díj is több lesz 150 Ft-tal.

— Honnan tudtok még pénzt szerezni? Szoktatok alkalmi munkát vállalni?

— Nem. Ruhát csak a nyári keresetünkkel tudunk venni.

— Nem valami szívdertően festettétek le a helyzeteket. Elville elkésredetnek kéne lennetek.

— Gyakorlatilag jól érezzük magunkat. Elfogadjuk ezeket a feltételeket. Tehetnénk egyebet?

M.T.

Lila vagy zöld?

Általános vélemény, hogy az egyetemisták túlnyomó többsége bizony kénytelen havonta tartani a markát apuka és anyuka, esetleg mindkettő előtt, akik vérmérsékletüktől és anyagi lehetőségeiktől függően el is látják azt a markot lila vagy épp zöld színű bankókkal. Persze vannak ez alól kivételek is, mint például Rác Zsolt másodéves orvostanhallgató, aki önerőből, illetve az ösztöndíjából fedezi tanulmányainak költségeit.

— Kapnék otthonról is pénzt, ha kérnék — kezdi a magyarázatot —, de tudom, hogy ők anyagi problémákkal küzdenek otthon, ezért inkább nem kérek. A szociális ösztöndíjam és a tanulmányi ösztöndíjam összesen kb. 2500 Ft, ezen kívüli bevételi forrásom a Honvédelmi Minisztérium ösztöndíja, amely havi 1000 Ft. Ez utóbbit nyáron is kapom.

— Milyen feltételekkel jár a HM-ösztöndíj?

— A diploma kézhezvétele után hat évig a hadsereg által meghatározott helyen kell majd dolgozni. Megjegyzem, hogy az ösztöndíjon felül egy ideje a hadsereg a kollégiumi díjat — amely itt a Jancsóban havi 600 Ft — is kifizeti.

— Ezek szerint te főként az anyagi előnyök miatt vállaltad ezt a szerződést a HM-mel?

— Nem mellékes ez sem, de engem amúgy is vonz a katonai pálya. Igaz, hogy rossz híreket is hallani felőle, főleg az egyetemi előfelvételsek szájából, ennek ellenére nekem nem ment el a kedvem tőle. Úgy gondolom, hogy békeidőben egy szocialista hadseregnek is a humanizmust kell szolgálnia. Egyszer én egyszerre szeretnék or-

Alkalmi munkát egyre nehezebb találni. A pályaudvaron állandó rakodók vannak, oda csak protokcióval lehet bejutni, a kőművesek télen nemigen dolgoznak, és egyébként sem vesznek föl valakit csak hétvégre. Hétközben pedig nem érünk rá dolgozni. A főiskola elfoglal bennünket. A hiányzást nagyon szigorúan veszik, másrészt annyi a z.h., beszámoló... S akinek még mindig maradna szabadideje ott a hospitálás, az úttö-rövezetés, napközi. A főiskola időigényes; sokkal időigényesebb, mint az egyetem. Nemcsak elville, gyakorlatilag is be kell járni.

— Az ösztöndíjból ruházkodásra is futja?

— Nem. Ruhát csak a nyári keresetünkkel tudunk venni.

— Nem valami szívdertően festettétek le a helyzeteket. Elville elkésredetnek kéne lennetek.

— Gyakorlatilag jól érezzük magunkat. Elfogadjuk ezeket a feltételeket. Tehetnénk egyebet?

M.T.

vos is és katonatiszt is lenni.

— Elegendő a létfenntartásodra az ösztöndíj, avagy vállalsz alkalmi munkát mellette?

— Az ösztöndíjam elegendő, sőt, néha még félre is tudok tenni belőle, azonban ezeket a félretett pénzeket nyaranta, amikor kevesebb pénzt kapok, felélem.

Adame Mária még csak fél éves tapasztalatokkal rendelkezik az egyetemista létről, hiszen első éves orvostanhallgató, az anyagi állapotokról azonban már igen reális a véleménye.

— Kevesen vagyunk, akik ilyen magas ösztöndíjat kapunk (én kb. 2000 Ft-ot veszek fel havonta, remélhetőleg ebben a félévben ehhez fog társulni tanulmányi ösztöndíj is), de még mi is kénytelenek vagyunk otthonról kérni. Személy szerint én nem sokat költök, két-három ezer forintból kijövök havonta, azonban vannak, akik ennek kétszeresét is „elverik”.

— Ebben a pénzben, amelyet költesz, a ruházkodás is benne foglaltatik? Ez egy hölgy esetében kardinális kérdés.

— Eddig még nem kellett kérnem külön ruházkodásra pénzt, abból gazdálkodtam, ami hónap elején összejött. Látom, itt a kollégisták közül sokan külön alkalmi munkát is vállalnak, hogy fenntartsák magukat. Ügyeleteket, gyermekgörgyést, mindenfélét elvállalnak.

Hát igen. Az egyetemista lét bonyolult, főleg anyagi szempontból. Az ösztöndíjak pedig nem követik az évi inflációt. Az a kérdés, hogy a papa, mama fizetése követi-e?

—i —n